

OPONENTSKÝ POSUDOK

habilitačnej práce KONCEPT APLIKÁCIE INŠTITÚTU MEDIÁCIE
V KATOLÍCKEJ CIRKVI, **ICDr. Jurija Popoviča, PhD., univ. docenta.**
Odbor habilitačného konania a inauguračného konania: Katolícka teológia

Autor si vybral na spracovanie nanajvýš **aktuálnu** a určite veľmi dôležitú tému. Je zjavné, že vychádzajúc aj zo svojej skúsenosti a praxe si uvedomuje, že skutočným a definitívnym riešením akéhokoľvek sporu je zmierenie. Zmierenie však často presahuje ľudské schopnosti a je pre to nutná nadprirodzená milosť. Myšlienka zmierenia a to na prirodzenej i na nadprirodzenej úrovni je v samom srdci Katolíckej cirkvi. Cirkevné právo vytvára pevnú systémovú štruktúru ktorá však má pomáhať rastu chariziem. V tomto prípade sa jedná o inštitút mediácie, ktorý pomáha hľadiť na to čo je večné a prekonať to čo je časné. Habilitačná práca je vyvážené rozdelená do štyroch kapitol a každá z nich do štyroch podkapitol. Štruktúra práce umožňuje pochopiť, že táto téma je nie len aktuálna, ale zároveň nadčasová.

V prvej kapitole autor, vychádzajúc z tragického konfliktu medzi človekom a Bohom, prináša biblické riešenia ktoré vedú k pokániu a milosrdenstvu. Ukazuje však, že tento prístup neuberá nič na spravodlivosti. Cez konkrétne biblické príbehy, je vykreslená Božia pedagogiku a predostierajú sa teologické riešenia. Autor sa venuje aj vzťahu a napätiu *par excellence* - medzi vyvoleným národom a Bohom. Osobitný priestor je venovaný konfliktu v Cirkevných dejinách. Text následne ponúka rôzne teologické pohľady gradujúce v myslení pápeža Františka (osobitne v exhortácii *Evangelii gaudium*). V závere tejto kapitoly je ponúknutá aj akási psychologická sonda do myslenia človeka v konflikte a ponuka riešenia vo sviatosti zmierenia. Autor si uvedomuje, že právna norma nie je sama osebe schopná dosiahnuť dokonalé riešenie sporov.

V druhej kapitole sa práca podrobne venuje inštitútu mediácie ako takého a dostatočne definuje a rozoberá ciele a princípy mediácie. Je zaujímavé a originálne, že autor už v samotnom názve tejto kapitoly uvádza mediáciu ako – *prevenciu konfliktov*. Je správne uvedené, že mediácia neprináša nový spor kde vzniká víťaz a porazený, ale v mediácii sú obidvaja víťazmi. Solídne je opísaná prax Európskej únie a platná právna normatíva

Slovenska. Pochopiteľne, v práci nemohol chýbať Zákon o mediácii (Z. č. 420/2004 Z. z.). Desať identifikovaných a opísaných princípov je silnou časťou tejto práce. Táto kapitola by však bola informačne bohatšia, keby sa bol autor ešte viac sústredil na osobu mediátora ako takého (napr. ešte podrobnejším rozobratím jeho povinností).

V tretej kapitole nachádzame rozbor konkrétnych právnych noriem, ktoré sú aplikované v kánonickom právnom poriadku. Je však tiež pravda, že jej úvod akoby sterilne opakoval obsah prvej kapitoly a adoptuje skôr teologický prístup. Správne sú uvedené druhy sporov kánonických predpisov kde sa môže uplatniť mediácia (sporový proces, trestný proces a administratívny proces). Z kánonického hľadiska je atraktívna lektúra kapitol 3.1 a 3.2 ktorá ponúka príklady rôznych príčin kríz v manželstvách a prináša konkrétne dáta. Je vidieť, že autor pôsobí aj v tejto oblasti. Veľmi prínosné sú aj štatistiky prevzaté z Metropolitného súdu v Prešove (napr. výsledky výskum urobeného na prešovskom metropolitnom tribunáli preskúmaním sto káuz manželskej nulity). Umožňujú tak, uvedomiť si reálny problém konfliktov medzi manželmi a v rodinách. Boli by sme však ocenili aj príklady konkrétnych mediácií a zmierení v praxi (nie len konštatovanie a opis problémov). Kap. 3.3 je originálna, ale jej názov nie celkom korešponduje s názvom 3. kapitoly ako takej. Autor rozoberá (mediátorske) povinnosti sudcu aj v duchu posynodálnych noriem *Amoris laetitia*. Prínosom sú informácie z realizovaného projektu z roku 2021 ktorým sa uskutočnil výskum v 75 farnostiach prostredníctvom anonymného dotazníka. Určite tu však bol priestor priblížiť tento výskum aj podrobnejšie. Kap. 3.4 opisuje mediáciu pri sporoch vznikajúcich pri cirkevnej administratíve. Je prekvapujúce, že rozsah tejto podkapitoly je značne limitovaný. Pri kontroverziách a sporoch v rámci hierarchie (biskup – kňaz), resp. medzi klerikmi a laikmi totiž môžu vznikať spory, ktoré majú značný dopad na širšie cirkevné spoločenstvo.

Štvrtá kapitola sa venuje aplikácii mediácie v samotnej Cirkvi. Autor v úvode tejto kapitoly spomenul projekt „*Riešenie sporov v 21. storočí*“, ktorého sa zúčastnila aj jeho fakulta a citoval aj kánony z CIC. Postupne prezentuje pápežské dokumenty (napr. *Evangelii gaudium*), a príklady zo sveta (zmierenie etník v Kongu). Autor veľmi dobre pochopil, že širšie a častejšie aplikovanie mediácie nie je iba dobrý právny prostriedok, ale aj (ak nie priamo v prvom rade) skutočne kresťanský princíp riešenia sporov a nedorozumení. Sme však toho názoru, že celá práca mohla byť v časti ZÁVER opísaná a zhrnutá veľkorysejšie. Osobitne však oceňujeme, že autor má v úmysle vytvoriť kurz pre kňazov a laikov na aplikáciu mediácie na riešenie konfliktov v Cirkvi. Zoznam použitej literatúry je dostatočný a vzhľadom na jeho objem, štruktúru a internacionálnosť určite aj reprezentatívny.

Môžeme konštatovať, že autor dostatočne **naplnil sledovaný cieľ** a historickým, teologickým i právnym prístupom prezentoval myšlienku

zmierenia a inštitút mediácie v Katolíckej cirkvi. Autor si dal za *cieľ* poukázať, že mediácia má svoj počiatok v Biblii, a s príchodom Mesiáša zároveň prináša aj spôsob riešenia konfliktov. Za svoj druhý *cieľ* označil vytvorenie kurzu na aplikáciu mediácie na riešenie konfliktov v Cirkvi pre kňazov a pre laikov, ktorí pracujú v centrách pre rodinu. Prvý cieľ tejto práce bol zvládnutý veľmi dobre. Ten druhý bude potrebné pri jej samotnej aktualizácii a realizácii ešte upresniť. Rovnako sme ocenili spracovanie teórie inštitútu mediácie v manželských kauzách. Za očakávaním však trochu zaostalo spracovanie mediácie pri vydávaní administratívnych dekrétov, ako sme už uviedli. Práve táto oblasť by, z povahy veci, celkom určite osobitne zaujala diakonov a kňazov.

Výsledky habilitačnej práce. Chceme ešte raz oceniť výber témy, ktorý predstavuje priestor pre dobrú kombináciu teologickej reflexie a právneho prístupu. Je zjavné, že pri riešení sporov a nedorozumení je nutná stratégia, ale tá dosiahne úspech iba vyplnená ľudským prístupom. Novým a originalitu v tejto práci predstavuje zrozumiteľné zhrnutie a prezentácia mediácie v dejinách Cirkvi a jeho komparácia s občianskym právom. Rovnako je prínosom prezentácia cirkevnoprávnej disciplíny reprezentovanej hlavne aktuálnymi dokumentmi *Amoris laetitia* a *Mitis iudex Dominus Iesus* a jej vplyv na inštitút mediácie. Odporúčanie autora, aby sa v každej eparchii alebo diecéze zriadilo poradensko-mediačné centrum je logickým záverom jeho výskumu. Uvedenie *Edukačného programu na riešenie konfliktov v Cirkvi* je pravdepodobne najkonkrétnejšou ponukou tejto práce. Boli by sme však ocenili, keby sa autor vyjadril k jeho realizácii konkrétnejšie a podrobnejšie (viď otázky na záver).

Čo sa týka **Protokolu o kontrole originality** habilitačnej práce uvádzame nasledovné. Je nepochybné, že 40, 37 % - ný podiel textu ktorý sa prekrýva s indexom prác korpusu CRZP je neobvykle vysoký. Samotný Protokol o kontrole kvality na 95-tich stranách prináša možné zhody s už existujúcimi textami. Rozumieme tak tomu, že otázku opodstatnenosti pochybností o novosti môže prinášať aj citovanie vlastných prác (viď uvedených 29 bodov). Autor to vysvetľuje tým, že *podstatná časť zhody je spôsobená citáciami z právnych predpisov, dokumentov, zákonov a citáciami Svätého písma a tieto nemôžu byť považované za plagiát, keďže sú nevyhnutné pre odbornú analýzu*. Z hľadiska právnej vedy môžeme potvrdiť, že práca z právnymi normami a oficiálnymi dokumentami temer vždy zvyšuje podiel zhody v novo napísanom texte. Nie je našim zámerom a ani nemáme možnosť vyjadrovať sa ku každému údaju Protokolu. Samotný text tejto habilitačnej práce však ponúka dostatočne originálny prínos a je prejavom samostatnosti výskumu autora.

Zvolené metódy spracovania. Pri písaní tejto práce bolo použitých niekoľko metód. Pri prezentácii biblických textov je využitá analytická i alegorická metóda. V ďalšom priebehu práce autor adoptoval analyticko-

syntetickú metódu, ale aj kultúrno-historický prístup. Pri samotných právnych témach dobre využil komparatistiku a analógiu. Vo všeobecnosti môžeme konštatovať, že autor disponuje dostatočnou profesijnou erudíciou a schopnosťou zvládať ním zvolenú tému.

Otázky:

- ⇒ V akom štádiu je vo Vašej eparchii avizované uvedenie *Edukačného programu na riešenie konfliktov v Cirkvi*, čo sa týka personálneho, finančného, školiaceho a obsahového vybavenia?
- ⇒ Do akom pomere majú byť v budúcnosti zapojení do mediácie klerici resp. laici (psychológovia, profesionálni mediátori), ako majú oni navzájom spolupracovať? Aké sú nároky na nich samých? A aká má byť ich ďalšia permanentná formácia?

Záver :

Odporúčam, aby ICDr. Jurijovi Popovičovi, PhD., univ. docentovi v zmysle § 76 *Zákona č.131/2002 Z.z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov*, a v súlade s *Vyhláškou č. 246/2019 Z.z. o postupe získavania vedecko-pedagogických titulov a umelecko-pedagogických titulov docent a profesor*, po úspešnom vypracovaní habilitačnej práce a po úspešnom absolvovaní habilitačného konania v odbore habilitačného konania a inauguračného konania: Katolícka teológia, **bol** udelený vedecko-pedagogický titul “docent“ (v skratke “doc.“).

V Košiciach, dňa 22. feb. 2025

Doc. JUDr. ICDr. Juraj Jurica, PhD.